

Античките скелетни наоди се групирани според хронолошката припадност на: класични (IV век пр.н.е.), хеленистички (III-II век пр.н.е.) и римски (I век пр.н.е. - IV век).

Пишува: Милева ЛАЗОВА

Монографијата "Античкото население од Марвинци-Валандово" од антропологот Фаница Вељановска е научен текст посветен на населението од античкиот градски центар кај Марвинци-Валандово. Антрополошката реконструкција е извршена преку вкупно 182 индивидуални скелета, откриени со систематски археолошки ископувања на Музејот на Македонија, вршени од осумдесеттите до крајот на деведесеттите години од минатиот век. Скелетните наоди потекнуваат од две локации и припаѓаат на два различни периода, праисториските се од локацијата Лисичин Дол, железно време VII-VI век пр.н.е., а античките се од Јужната некропола на градот, класичен период-римско време, IV век пр.н.е. - IV век).

АНТИЧКИТЕ ЛУЃЕ ЖИВЕЕЛЕ ПОКРАТКО ОД ДЕНЕШНИТЕ

Во текот на антрополошката анализа се одредени просечниот животен век, смртноста на вкупната група, одвоено за двата пола, физичкиот изглед и повредите и заболувањата на скелетната група од Марвинци-Валандово, што е прилог за подобро познавање на античкото население во Македонија.

"Праисториските антрополошки наоди се зачувани во траги. Вкупниот број скелети е 11 (4 деца и 6 возрасни). Детската возраст не ја преживеале 43 отсто од групата. Просечниот век на вкупната популација е 24 години, на мажите 42,5 години, а на жените 36,3 години. Античките скелетни наоди се групирани според хронолошката припадност на: класични (IV век пр.н.е.), хеленистички (III-II век пр.н.е.) и римски (I век пр.н.е. - IV век). Скелетната група од класичното време се состои од пет инхумирани скелети, починати на воз-

ОД ИСТРАЖУВАЊАТА НА ЛОКАЛИТЕТОТ МАРВИНЦИ-ВАЛАНДОВО

раст од 30 до 50 години. Населението од ова време е со нагласено долги и високи черепи. Телесната височина е на самата граница, на висока и на средно висока кај мажите - 169 см, а висока кај жената - 162 см. Палеопатолошките траги укажуваат на анемија, регресивни, денталнопатолошки и инфективни заболувања. Хеленистичката скелетна група брои вкупно 28 скелети чиј просечен животен век на вкупната популација е 33,6 години, а жените просечно живееле 39,1 години. Кај инхумираните скелети е констатирана робусноста на градбата на мажите и многу грацилна градба кај жените. Од палеопатолошките промени се забележани спондилоза, артритис и анемија. На римското време му припаѓаат 111 инхумирани и 27 кремирани скелети. Во оваа група 44 починале во детството, од тоа најголем дел во раното детство, на јувенилна возраст околу 4 отсто, а околу две третини се возрасни (37 мажи и 39 жени). Скелетните наоди од овој период се најбројни и најдобро зачувани. Најризишно време било детството, особено до седмата година, а кај возрасните петтата деценија од животот. Просечниот животен век на вкупната популација изнесувал 29,8 години. Мажите просечно живееле 46,6 години, а жените две ипол години помалку. Двата пола имале средно долги, средно широки и средно високи черепи. Телесната

Наодите од класично време, кои се со нагласена должина на черепите, јасно се разликуваат од брахикраните (со кратки черепи) повардарски наоди од I милениум од старата ера. Може да се каже дека овие скелети не му припаѓаат на автохтоното население од тоа време. Нивните гробни прилози, импортирана керамика, потврдуваат дека најверојатно овие скелети се туѓ антрополошки елемент.

кремирани скелети, а инхумираните се толку слабо зачувани што не е измерен ниту еден череп. Покрај сите овие ограничувања, сепак се можни одредени констатации. Споредбата на просечни-

градба на мажите, главно, била многу робусна, а на жените исклучително грацилна. Мажите просечно биле високи 169,7 см, а жените 159,9 см. Во палеопатолошката слика на популацијата доминираат трауматски повреди, анемија, инфективни заболувања и регресивни промени поврзани со стареење. Помалку се застапени коскените тумори и вродените аномалии", вели антропологот Вељановска.

Според истражувањата и заклучоците од страна на антропологот Вељановска, покрај прецизната хронолошка детерминација на наодите од Марвинци-Валандово, за жал, не е до крај можно споредување на палеодемографските и антропоморфолошките карактеристики низ различните периоди на антиката. Наодите од класичниот период се малубројни. Хеленистичката група е побројна, но преовладуваат

от животен век покажува пораст на просечниот век на хеленистичкото население во однос на она од железното време за десет години, но намалување за околу четири години кај римското население. Во римско време мажите просечно живееле околу четири години подолго во однос на железното време.

Според сè ова, може да се заклучи дека настанало подобрување на животните услови во хеленистичко време, но влошување во римско време. Мажите во римско време живееле полошо од своите железновременски претходници. За жените е карактеристично постojаното подобрување на животните услови. Споредбата со другите антички серии укажува на подобри животни услови во Марвинци-Валандово, отколку во другите антички градови во Македонија.